

Examen VWO

2025

tijdvak 2
donderdag 19 juni
13.30 - 16.30 uur

aardrijkskunde

Bij dit examen horen twee bijlagen: een bronnenboekje en een kaartenkatern.

Dit examen bestaat uit 35 vragen.

Voor dit examen zijn maximaal 69 punten te behalen.

Voor elk vraagnummer staat hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

Als bij een vraag een verklaring of uitleg gevraagd wordt, worden aan het antwoord meestal geen punten toegekend als deze verklaring of uitleg ontbreekt.

Geef niet meer antwoorden (redenen, voorbeelden e.d.) dan er worden gevraagd.

Als er bijvoorbeeld twee redenen worden gevraagd en je geeft meer dan twee redenen, dan worden alleen de eerste twee in de beoordeling meegeteld.

Opgave 1 – De positie van Sri Lanka in het wereldsysteem

Bij deze opgave horen de bronnen 1 en 2.

Gebruik bron 1.

Hieronder staan twee uitspraken over bron 1.

Uitspraak 1: de handelsbalans van Sri Lanka was in 2021 negatief.

Uitspraak 2: de samenstelling van het exportpakket van Sri Lanka is kwetsbaar.

- 2p 1 Onderbouw elke uitspraak met gegevens uit bron 1.

Gebruik bron 1.

Het huidige Sri Lanka was in de periode 1796 - 1948 een kolonie van Groot-Brittannië.

- 2p 2 Beredeneer dat in die periode de basis werd gelegd voor de huidige positie van Sri Lanka in het wereldsysteem.

Gebruik bron 2.

Stelling: Hambantota International Port zal de economische positie van Sri Lanka versterken.

- 2p 3 Geef
– een argument vóór deze stelling;
– een argument tegen deze stelling.

Gebruik bron 2 en het kaartenkatern.

Met de aanleg van Hambantota International Port in Sri Lanka behartigt China niet alleen economische, maar ook geopolitieke belangen.

- 2p 4 Geef aan
– welk Aziatisch land zich vanuit geopolitiek oogpunt het meest bedreigd zal voelen door de invloed van China op Sri Lanka;
– waarom de aanleg van een haven in Sri Lanka voor China van geopolitiek belang is.

Opgave 2 – Energietransitie in Sub-Sahara Afrika

Bij deze opgave horen de bronnen 3 tot en met 7.

Gebruik de bronnen 3 en 4.

- 2p **5** Beredeneer waarom het centrum-periferiepatroon wél herkenbaar is op de kaart in bron 3, maar niet op de kaart in bron 4.

Gebruik de bronnen 5 en 6.

In China en Sub-Sahara Afrika neemt de verstedelijgingsgraad toe. Het effect van deze ontwikkeling op het elektriciteitsverbruik verschilt tussen beide gebieden.

- 2p **6** Geef aan
- welk verschillend effect deze ontwikkeling heeft op het elektriciteitsverbruik in beide gebieden;
 - waardoor dit verschil ontstaat.

Gebruik bron 7.

In veel landen in Sub-Sahara Afrika is nooit een nationaal, op fossiele brandstoffen gebaseerd elektriciteitsnetwerk aangelegd. Mede daardoor is de regionale ongelijkheid in veel landen in Sub-Sahara Afrika momenteel groot.

- 2p **7** Beredeneer waarom de regionale ongelijkheid in landen in Sub-Sahara Afrika door de energietransitie kleiner kan worden.

Gebruik bron 7.

De energietransitie kan op lokale schaal bijdragen aan een gezondere leefomgeving. Ook kan de energietransitie bodemerosie tegengaan.

- 1p **8** Geef aan waarom de energietransitie op lokale schaal kan bijdragen aan een gezondere leefomgeving.
- 2p **9** Leg uit dat de energietransitie bodemerosie kan tegengaan.
Je uitleg moet een oorzaak-gevolgrelatie bevatten.

Opgave 3 – Rotsboog Azure Window in Malta

Bij deze opgave hoort bron 8.

Gebruik bron 8 en het kaartenkatern.

Het eiland Malta is ontstaan door tektonische krachten in het Middellandse Zeegebied.

- 2p **10** Beschrijf in twee stappen het ontstaan van het eiland Malta.
Ga in je beschrijving in op de betrokken platen.

Gebruik bron 8.

Rotsboog Azure Window raakte verzwakt door de werking van twee exogene processen vanuit zee. Uiteindelijk stortte de rotsboog in.

- 2p **11** Beschrijf aan de hand van twee exogene processen vanuit zee waardoor de rotsboog verzwakte en uiteindelijk instortte.

Gebruik het kaartenkatern.

Rotsboog Azure Window is uiteindelijk ingestort tijdens een zware winterstorm. Het Middellandse Zeegebied wordt in de herfst- en wintermaanden regelmatig getroffen door stormen die gepaard gaan met veel neerslag.

- 2p **12** Leg uit dat door de verandering van de luchtdruk in de herfst- en wintermaanden in het Middellandse Zeegebied veel neerslag kan vallen.
Je uitleg moet een oorzaak-gevolg bevatten.

Gebruik het kaartenkatern.

Op Malta valt met gemiddeld 600 mm per jaar redelijk wat neerslag. Toch heeft Malta al decennialang te maken met waterschaarste.

- 2p **13** Geef
 - een kenmerk van kalksteen waardoor Malta te maken heeft met waterschaarste;
 - nog een andere oorzaak vanuit de dimensie natuur waardoor Malta te maken heeft met waterschaarste.

Opgave 4 – Landschapszones en geofactoren

Bij deze opgave horen de bronnen 9 en 10.

Gebruik bron 9 en het kaartenkatern.

De aarde wordt onderverdeeld in zes landschapszones: de polaire zone, de boreale zone, de gematigde zone, de subtropische zone, de (semi-)aride zone en de tropische zone.

- 2p 14 Van welke **twee** landschapszones staat er **geen** foto in bron 9?

Gebruik de bronnen 10a en 10b.

Door klimaatverandering verschuiven de grenzen van de door Köppen geïndiceerde klimaatgebieden.

- 3p 15 Toon in drie stappen aan waardoor de grenzen tussen gebieden met een A- en B-klimaat door klimaatverandering minder verschuiven dan de grenzen tussen klimaatgebieden op hogere breedten.

Ga in je antwoord in op:

- het verschil waarop de grens tussen het A- en het B-klimaat gebaseerd is **en** waarop de grenzen tussen klimaatgebieden op hogere breedten gebaseerd zijn;
- de invloed van klimaatverandering op de grenzen tussen klimaatgebieden.

Het landschap is een dynamisch systeem: als een van de geofactoren verandert, leidt dat tot veranderingen van andere geofactoren. Twee van deze geofactoren zijn klimaat en reliëf.

- 2p 16 Geef twee manieren waarop reliëf het klimaat beïnvloedt.

De invloed van de mens op aarde is tegenwoordig zo groot dat de mens als belangrijke geofactor gezien wordt. Sommige aardwetenschappers hebben daarom gepleit voor het begin van een nieuw tijdvak: het Antropoceen.

- 3p 17 Geef drie argumenten waarom de mens tegenwoordig als belangrijke geofactor gezien wordt.

Gebruik in je antwoord de invloed van de mens op drie verschillende geofactoren.

Opgave 5 – De Andes in Chili en Argentinië

Bij deze opgave horen de bronnen 11 tot en met 13.

Gebruik de bronnen 11 en 12 en het kaartenkatern.

De klimaatgrafieken in bron 12 zijn van de drie plaatsen in bron 11.

- 1p 18 Noteer de namen van deze drie plaatsen op je antwoordblad.
Schrijf achter elke plaats de letter van de juiste klimaatgrafiek.

Voor een deel van de kust van Chili vindt vlakke subductie plaats. Bij vlakke subductie ontbreekt actief vulkanisme. Bij normale subductie vindt wel actief vulkanisme plaats.

- 3p 19 Geef
- nog twee andere verschillen in de geologische gevolgen van vlakke subductie ten opzichte van normale subductie;
 - een oorzaak waardoor voor een deel van de kust van Chili vlakke subductie plaatsvindt.

Gebruik bron 13 en het kaartenkatern.

In de Atacamawoestijn wordt veel kleding uit de *fast fashion* industrie gedumpt. De kleding vergaat hier nauwelijks.

- 2p 20 Leg uit dat de gedumpte kleding hier nauwelijks vergaat.
Je uitleg moet een oorzaak-gevolgrelatie bevatten.

Gebruik het kaartenkatern.

Het Andesgebergte is rijk aan erts. Ertsen worden gevormd onder verschillende omstandigheden.

- 1p 21 Geef de definitie van een ertsen.
2p 22 Geef aan
- waardoor in het Andesgebergte erts worden gevormd;
 - waardoor bauxiet niet in het Andesgebergte gevormd kan worden.

Opgave 6 – Ontginding van het Amazonegebied

Bij deze opgave hoort bron 14.

Gebruik bron 14.

In Europa bestaan vanuit verschillende dimensies stereotiepe beelden van Zuid-Amerika.

- 1p 23 Met welk gegeven uit bron 14 wordt een economisch stereotiep beeld van Zuid-Amerika ontkracht?

Gebruik het kaartenkatern.

In de jaren 60 hadden Colombia, Ecuador en Peru in het Andesgebergte te maken met een sterke bevolkingsgroei. Deze bevolkingsgroei was voor de regeringen van deze landen aanleiding om het Amazonegebied te gaan ontsluiten.

- 2p 24 Beredeneer waarom juist de bevolkingsgroei in het Andesgebergte aanleiding was om het Amazonegebied te gaan ontsluiten.

Gebruik bron 14.

Hoewel Manaus meer dan duizend kilometers landinwaarts ligt, kan de haven van Manaus toch als zeehaven fungeren.

- 1p 25 Geef aan waardoor Manaus toch als zeehaven kan fungeren.

Gebruik bron 14 en het kaartenkatern.

Brazilië heeft economische ambities op nationaal en continentaal schaalniveau.

- 2p 26 Toon met de kaart in bron 14 aan dat Brazilië economische ambities heeft op:
– nationaal schaalniveau;
– continentaal schaalniveau.

Het zal voor Brazilië lastig zijn om deze economische ambities op continentaal schaalniveau waar te maken.

- 2p 27 Geef hiervoor twee redenen, elk vanuit een ander dimensie.

Opgave 7 – Stadsherstel Amsterdam

Bij deze opgave horen de bronnen 15 en 16.

Gebruik bron 15.

Om het verval van de Amsterdamse binnenstad door economische achteruitgang in de jaren 50 en 60 van de vorige eeuw tegen te gaan, richtten burgers Stadsherstel Amsterdam op.

- 2p **28** Geef twee oorzaken van de economische achteruitgang van de Amsterdamse binnenstad in de jaren 50 en 60 van de vorige eeuw.

In de jaren 50 en 60 van de vorige eeuw werd een aantal grachten in Amsterdam gedempt.

- 2p **29** Geef aan
– waarom deze grachten toen werden gedempt;
– waarom het dempen van grachten uiteindelijk leidde tot een achteruitgang van de leefbaarheid in de stad.

Gebruik bron 15.

De werkwijze van Stadsherstel Amsterdam verschilt van de manier waarop herstructureren in Nederlandse steden meestal tot stand komt.

- 1p **30** Geef aan waarin de werkwijze van Stadsherstel Amsterdam verschilt van de manier waarop herstructureren in Nederlandse steden meestal tot stand komt.

Gebruik de bronnen 15 en 16.

De Hallen aan de westkant van het centrum is opgeknapt en tegenwoordig is het een centrum voor media, cultuur, eten en ambachten.

- 3p **31** Geef aan
– waarom de oorspronkelijke plannen van de restauratie van De Hallen tot weerstand van de lokale bevolking in de buurt leidden;
– welk sociaaleconomisch proces door de restauratie van De Hallen in de buurt in gang werd gezet;
– welk gevolg dit proces had voor de oorspronkelijke bewoners in de buurt.

Opgave 8 – Stormvloedkeringen in Nederland

Bij deze opgave horen de bronnen 17 tot en met 18.

Gebruik de bronnen 17 en 18 en het kaartenkatern.

Hieronder staan twee uitspraken over twee van de zeven stormvloedkeringen in Nederland.

Uitspraak 1: deze stormvloedkering is aangelegd naar aanleiding van de overstromingen in 1995.

Uitspraak 2: deze stormvloedkering beschermt het laagstegelegen gebied van Nederland en sluit eerder dan de Maeslantkering.

2p 32 Geef aan

- op welke stormvloedkering uit bron 18 uitspraak 1 van toepassing is;
- op welke stormvloedkering uit bron 17 uitspraak 2 van toepassing is.

De meeste stormvloedkeringen liggen in de Zuidwestelijke Delta. Hier kunnen overstromingsrisico's ontstaan als drie natuurlijke omstandigheden tegelijkertijd plaatsvinden.

3p 33 Geef de drie natuurlijke omstandigheden die, als ze tegelijkertijd plaatsvinden, leiden tot een vergroot overstromingsrisico in de Zuidwestelijke Delta.

Gebruik bron 17 en het kaartenkatern.

Het bouwen van stormvloedkeringen is duurder dan het aanleggen van gesloten dammen.

2p 34 Geef vanuit twee verschillende dimensies een reden waarom de Nederlandse overheid in de Zuidwestelijke Delta toch voor de aanleg van stormvloedkeringen gekozen heeft.

Gebruik bron 17 en het kaartenkatern.

De bijna honderd jaar oude Afsluutdijk is in 2021-2022 versterkt en vernieuwd. Bij de renovatie is opnieuw gekozen voor een gesloten dam met sluizen.

2p 35 Geef twee redenen waarom de Afsluutdijk een gesloten dam moet blijven.

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift.